

Zavod za kulturo madžarske narodnosti Lendava

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet Lendva

Glavna ul./Fő utca 32.

SI-9220 Lendava/Lendva

Strateški načrt javnega zavoda
Zavod za kulturo madžarske narodnosti Lendava
A Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet Lendva
stratégiai terve

2021 - 2025

Lendava/Lendva
december 2020 december

Kazalo vsebine

1	Uvod	4
2	Predstavitev zavoda	5
2.1	Zakonske in druge pravne podlage ustanovitve in delovanja zavoda	5
2.2	Dejavnost zavoda	6
2.3	Organi zavoda	8
2.4	Poslovno okolje zavoda	9
3	Stanje in strateški cilji na posameznih področjih	10
3.1	Organiziranost zavoda	10
3.1.1	Delovni prostori	10
3.1.2	Kader	10
3.2	Ljubiteljska dejavnost in dejavnost kulturnih skupin madžarske narodnosti	11
3.2.1	Kulturna društva na narodnostno mešanem območju	11
3.2.2	Kulturna društva izven narodnostno mešanega območja	13
3.2.3	Dejavnosti ljudskih pevskih zborov	13
3.2.4	Dejavnost veziljskih krožkov	14
3.2.5	Dejavnost rokodelstev	16
3.2.6	Dejavnost citrarjev	17
3.2.7	Dejavnost madžarske folklore	17
3.3	Dejavnosti za ohranjanje maternega jezika v dvojezičnih vzgojnih- izobraževalnih zavodih	18
3.3.1	Tekmovanja in natečaji	19
3.3.2	Tabori	20
3.4	Založniška in izdajateljska dejavnost	22
3.5	Gledališka dejavnost	23
3.5.1	Osrednja ljubiteljska gledališka skupina LESZSZ Társulat,	23
3.5.2	Vaške gledališke skupine	24
3.5.3	Šolske gledališke skupine	24

3.5.4	Gledališki abonma.....	25
3.6	Mednarodni projekti in projekti v Sloveniji	25
3.7	Organiziranje prireditev.....	26
3.8	Digitalizacija.....	27
3.9	Izvedba projekta »Szülőföldön magyarul«.....	28
3.10	Center Bánffy.....	28
4	Investicijska-vzdrževalna dejavnost.....	29
5	Zaključek.....	30

1 Uvod

Pričujoč dokument Zavoda za kulturo madžarske narodnosti Lendava – Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet Lendva (v nadaljevanju: zavod) je strateški dokument, ki temelji na izkušnjah dosedanjega delovanja zavoda in njenih dosežkih, predhodnih strateških načrtih, zakonodaji in nenazadnje iz namena ustanovitve samega zavoda ter kot taka postavlja nove cilje v naslednjem petletnem obdobju (2021 – 2025).

Zavod je 1. januarja 1994 ustanovila Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost z osnovno dejavnostjo, ki je zapisana v 5. členu Odloka o ustanovitvi javnega zavoda in se glasi: Osnovna dejavnost Zavoda zajema najširšo podporo in pomoč pri razvoju, posredovanju in strokovni podpori kulture prekmurske madžarske narodne skupnosti, vodenje znanstvene in siceršnje raziskovalne dejavnosti za ohranjanje in krepitev narodne zavesti skupnosti, promocijo enotnih madžarskih kulturnih vrednot, organizacijo kulturnih in poljudnih programov, ipd. V interesu izvajanja svoje osnovne dejavnosti Zavod sodeluje s poklicnimi in ljubiteljskimi ustanovami in organizacijami narodnostno mešanega območja, z madžarskimi narodnimi samoupravami, z regionalnimi zbirkami, mladinskimi organizacijami, izobraževalnimi ustanovami in znanstvenimi delavnicami, nadalje z vsemi ustanovami in organizacijami, katerih dejavnost neposredno ali posredno vpliva na identiteto in kulturno dejavnost prekmurske madžarske skupnosti. Zavod sodeluje z državnimi, regionalnimi in občinskimi ustanovami in organizacijami katerih dejavnost vpliva na kulturno življenje madžarske narodne skupnosti.«

S svojo organiziranostjo in delom se zavod vseskozi povezuje z drugimi pristojnimi kulturnimi, vzgojno-izobraževalnimi, znanstvenimi in drugimi lokalnimi zavodi ter institucijami, županijskimi in državnimi organi matične države, predvsem pa z podobnimi javnimi zavoda v Karpatskem bazenu.

V strateškem načrtu zavoda smo določili smer razvoja in postavili vizijo, ki nas bo usmerjala v naslednjem petletnem obdobju ter s tem pripomoremo k nadaljnjemu razvoju kulture na območju, kjer živi madžarska narodna skupnost v Sloveniji.

2 Predstavitev zavoda

2.1 Zakonske in druge pravne podlage ustanovitve in delovanja zavoda

V Ustavi Republike Slovenije so v 64. členu opredeljene posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, ki pravi: »Avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti uporabljajo svoje narodne simbole, in da za ohranjanje svoje narodne identitete ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva. V skladu z zakonom imata ti narodni skupnosti in njuni pripadniki pravico do vzgoje in izobraževanja. Zakon določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno. Narodnima skupnostnima in njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da gojijo odnose s svojima matičnima narodoma in njunima državama. Država gmotno in moralno podpira uveljavljanje teh pravic.

Na območju, kjer ti skupnosti živita, ustanovijo njuni pripadniki za uresničevanje svojih pravic svoje samoupravne narodne skupnosti. Na njihov predlog lahko država pooblasti samoupravne narodne skupnosti za opravljanje določenih nalog iz državne pristojnosti ter zagotavlja sredstva za njihovo uresničevanje.

Narodni skupnosti sta neposredni zastopani v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru. Zakon ureja položaj in način uresničevanja pravic italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti na območjih, kjer živita, obveznosti samoupravnih lokalnih skupnosti za uresničevanje teh pravic, ter tiste pravice, ki jih pripadniki teh narodnih skupnosti uresničujejo tudi zunaj teh območij. Pravice obeh narodnih skupnosti ter njunih pripadnikov so zagotovljene ne glede na število pripadnikov teh skupnosti.

Zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaj zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti.«

Glede na prvi odstavek 64. člena ustave, Zakona o zavodih, Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture je Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost ustanovila zavod 1. januarja 1994.

Zavod pri delovanju se ravna še po naslednjih zakonih in drugih pravnih podlag:

- Zakon o javnih financah,
- Zakon o uravnoteženju javnih financ,
- Zakon o javnih uslužbencih,
- Zakon o delovnih razmerjih,

- Zakon o sistemu plač v javnem sektorju,
- Kolektivna pogodba za kulturno dejavnost v Republiki Sloveniji,
- Zakon o javnih naročilih,
- Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah,
- Zakon o varstvu osebnih podatkov in
- Zakon o dostopu do informacij javnega značaja
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva in arhivih

2.2 Dejavnost zavoda

Zavod je oseba javnega prava s pravicami, obveznostmi in odgovornostjo skladno z zakonom in z Odlokom o ustanovitvi. S posebno pozornostjo spremljamo in pomagamo kulturnim društvom ter skupinam, ki izvajajo umetniške, literarne in druge kulturne dejavnost, ki so povezane za madžarsko narodno skupnostjo. Spodbujamo ustanovitev novih društev in ljubiteljskih skupin ter jim pomagamo pri delovanju po svojih zmožnostih.

Za nemoteno izvajanje in uresničevanje uporabe maternega jezika pripadnikov skupnosti, splošne razgledanosti, kulturne in znanstvene dejavnosti, zavod tesno sodeluje z pristojnimi kulturnimi, znanstvenimi in drugimi lokalnimi, županijskimi in državnimi organi matične države ter s pripadniki zamejskih madžarskih narodnih skupnosti v Karpatskem bazenu.

Sodelovanje z matičnim narodom se uresničuje v skladu z meddržavnimi znanstveno-kulturnimi sporazumi, kakor tudi v skladu s sporazumi o sodelovanju sklenjenimi s strani narodne skupnosti in zavoda z organizacijami na Madžarskem in drugje.

Zavod opravlja v javnem interesu kot javno službo naslednje dejavnosti:

- spodbuja ustanovitev kulturnih društev, ljubiteljskih in umetniških skupin, ki izvajajo kakršnokoli kulturno dejavnost,
- za posamezna kulturna društva, ljubiteljske in umetniške skupine po potrebi zagotavlja mentorje, oz. strokovne vodje,
- spremlja in pomaga posameznim kulturnim društvom, ter skupinam, ki izvajajo umetniške, literarne in druge kulturne dejavnosti,
- skrbi za razvoj dejavnosti kulturnih društev z uvajanjem novitet,
- organizira, pripravlja in skrbi za izvedbo kulturnih prireditev,
- skrbi za produkcijo lastnih kulturno-umetniških in drugih prireditev,
- posreduje kulturne prireditve v lastni produkciji ter v produkciji drugih kulturnih organizacij ali posameznih kulturnih ustvarjalcev,

- organizira madžarske gledališke abonmaje za odrasle in otroke,
- organizira gledališke, plesne, glasbene in ročnodelske delavnice,
- organizira plesne hiše in koncerte, ki niso komercialne narave,
- prireja razstave različnih tematik,
- spodbuja kulturne dejavnost v šolah, vrtcih in drugih ustanovah,
- načrtuje in izvaja različne oblike vzgojno-izobraževalnih kulturnih programov ter sodeluje z vzgojno-izobraževalnimi institucijami, organizacijami,
- skrbi za razvoj gledališke, glasbene in plesne dejavnosti z uvajanjem novitet,
- predvaja filme,
- samostojno ali v sodelovanju z drugimi ustanovami izvaja znanstvene raziskave s področja madžarske kulture, nacionalne zavesti, položaja, ohranjanja in razvoja maternega jezika,
- podpira izvajanje, razvoj ter promocijo prekmurske madžarske književnosti,
- izdaja knjige (leposlovne in poljubno znanstvena dela), časopisov, analov in programskih zvezkov,
- sodeluje z lokalnimi kulturnimi organizacijami in društvi, ter občinskimi narodnostnimi sveti,
- sodeluje s kulturnimi zavodi v Karpatskem bazenu,
- vključuje se v kulturno življenje lokalne in širše skupnosti,
- skrbi za razvoj in soobstoj raznolikosti umetniških izrazov in praks,
- organizira izobraževalne dejavnosti na področju kulture ter skrbi za izobraževanje kadrov za potrebe kulturne dejavnosti,
- promocija v smislu obveščanja o kulturni ponudbi zavoda,
- skrbi za mednarodno sodelovanje na področju kulture,
- skrbi za dostopnost do javnih kulturnih dobrin s področja svoje dejavnosti in
- spodbuja in omogoča razvoj kreativnega kulturnega delovanja.

Zavod poleg dejavnosti v javnem interesu opravlja naslednje gospodarske oziroma lastne dejavnosti:

- skrbi za obratovanje Centra Bánffy in sicer za madžarsko knjigarno in kavarno
- prodaja madžarske knjige, časopise, revije, avdio-vizualne izdelke
- opravlja gostinske storitve.

2.3 Organi zavoda

Organi zavoda so:

- direktor in
- svet zavoda.

Svet zavoda sestavljajo predstavniki ustanovitelja, predstavniki uporabnikov in predstavniki delavcev zavoda, ki so:

- pet predstavnikov ustanovitelja,
- dva predstavnika uporabnikov in sicer: en član izmed predsednikov kulturnih društev oz. vodij kulturnih sekcij, drugi član pa izmed predstavnikov katerega od dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih ustanov, ki prav tako izvajajo programe varovanja kulture madžarske narodnosti ali pa član društva Prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev in/ali Društva madžarskih pisateljev,
- dva predstavnika delavcev zavoda.

Glede na to, da dejavnost zavoda posega na različna področja, mu pomoč nudijo stalna in občasna strokovna telesa, ki so:

- Komisija za materin jezik in kulturne vrednote

Ima deset članov, in sicer osem predstavnikov dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih ustanov, strokovni delavec zavoda ter svetovalec za madžarski jezik pri ZRSŠ (ena oseba).

Delovna skupina odloča o tekmovanjih in natečajih, ki jih pripravlja zavod za šole in vrtce, o poletnih taborih, gledaliških in lutkovnih predstavah za otroke, o nagradnem izletu za najuspešnejše učence in dijake dvojezičnih osnovnih šol in Dvojezične srednje šole Lendava ter o vprašanjih, povezanih z mladimi.

- Komisija za ljubiteljsko kulturno dejavnost

Število članov komisije ni natančno določeno. Za člane delovne skupine veljajo vodje aktivnih kulturnih društev, ljubiteljskih in umetniških skupin, kakor tudi vodje šolskih skupin in strokovni delavec zavoda.

Delovna skupina odloča o strokovnem delu, letnem programu prireditev in gostovanjih ljubiteljskih skupin.

- Komisija za založništvo

Ima pet članov. Člani komisije so osebe, ki so aktivne v madžarskem kulturnem in založniškem življenju ter strokovni delavec zavoda.

Komisija odloča o letnem založniškem programu.

2.4 Poslovno okolje zavoda

Zavod je posredni uporabnik javnih financ, kjer na poziv Ministerstva za Kulturo, ki ga prejme ustanovitelj Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost pripravimo celoletni program, ki ga nato izvajamo. Poleg javnih sredstev se prijavljamo na razne razpise večinoma na Madžarskem, kjer na letni ravni pridobimo približno 10 % celotnega proračuna.

Upravljamo tudi z Centrom Bánffy, kjer deluje nepridobitna knjigarna za preskrbo in prodajo madžarskih revij, časopisov, knjig in lastnih publikacij. V sklopu centra deluje tudi kavarna ter imamo tudi dva manjša prostora za vaje kulturnih društev, za manjše prireditve, predstavitve knjig, umetniških uprizoritev ali za organizacijo raznih razstav. V tem posloplju imamo tudi izoblikovane pisarne za potrebe zavoda.

Celoten objekt je v lasti Občine Lendava s katero imamo sklenjeno najemno pogodbo za 100 let s pričetkom leta 1998.

Ker imamo za kulturno-umetniški program oprostitev davka na dodano vrednost to pozitivno vpliva na določanje cen vstopnic za kulturne prireditve in s tem na večjo dostopnost kulturno-umetniških prireditev. Večino prireditev sicer organiziramo z brezplačnim vstopom.

Pomembno vpliva tudi na poslovanje zavoda visoka obdavčitev vseh vrst pogodbenega, avtorskega in študentskega dela, kar bistveno zvišuje stroške za izvedbo določenih programov in nenazadnje za omogočitev strokovnega vodenja raznih kulturnih skupin znotraj društev.

Zaradi relativno majhnega števila potencialnih obiskovalcev na dvojezičnem območju je nujno potrebno sodelovanje vseh udeležencev in za te potrebe nenehno usklajujemo in se povezujemo z drugimi ustanovami, društvi, organizacijami, da čim bolj primerno koordiniramo dogajanja.

3 Stanje in strateški cilji na posameznih področjih

Zavod je izjemno pomemben za obstoj madžarske narodne skupnosti v Prekmurju. S svojo večplastno dejavnostjo pripomore k poglobljenemu doživljanju pripadnosti madžarski narodni skupnosti, k vsakodnevni uporabi jezika in nenazadnje k ohranjanju kulturne dediščine. Zavod je in mora tudi v prihodnje naredi vse, da bi ustvarila ustrezne pogoje za uspešno ohranjanje kulturne in jezikovne identitete.

3.1 Organiziranost zavoda

3.1.1 Delovni prostori

Optimalne prostorske pogoje za delovanje zavoda bomo še naprej zagotavljali. Redno bomo skrbeli za vzdrževanje prostorov Centra Bánffy in iskali možnosti za obnovo le teh.

3.1.2 Kader

V letu 2020 ima zavod zaposlenih 9 oseb. Od tega financira Ministerstvo za kulturo 7 zaposlitev, od tega je trenutno zaposlenih šest oseb za nedoločen čas in direktor, ki ima pogodbo za pet letni mandat. Razen tega za eno osebo zagotavljamo denarna sredstva iz razpisov iz Madžarske in ena oseba je zaposlena preko zavoda.

Imamo precej zunanjih sodelavcev preko pogodb, ki izvajajo priložnostna dela tako pri poučevanju raznih skupin, kot pri izvedbi tekmovanj ali pri izvajanju določenih drugih programov.

V prihodnjih petih letih predvidevamo, da se dva uslužbenca upokojita in se bo sprostilo kakšno delovno mesto.

Strateški cilji:

- potrebovali bi kakovostnega oblikovalca tako spletnih stani kot knjig,
- odhajajoči kader nadomestiti s strokovnjaki na določenem področju (npr.: folklor, gledališče, ljudsko petje, ipd.),
- zagotoviti nemoteno financiranje dveh oseb, ki delata v Centru Bánffy, ali prestrukturirati celotno delovanje samega centra,
- okrepiti kader z dodatnim osebjem,
- redno omogočati izobraževanje kadra na področju, na katerega je razporejen ali na področju, na katerem nadomešča drugo osebo,

- sprotno reševanje kadrovskih potreb in prilagajanje sistematizacije delovnih mest potrebanm.

Zavedamo se, da pridobitev sredstev za zaposlene ni enostavno, zato se bomo še naprej potegovali tudi za pridobitev pomoči iz javnega dela.

Menimo, da je kadrovsko močan in raznolik tim zagotovilo za uspešno izvedene cilje na vseh predvidenih področjih.

3.2 Ljubiteljska dejavnost in dejavnost kulturnih skupin madžarske narodnosti

Za ohranjanje madžarske narodne skupnosti je poglobitnega pomena ljubiteljska dejavnost, predvsem na področju ohranjanja ljudskih običajev, ljudskega izročila, ljudskega petja, glasbe ter ostalih področjih, ki sodijo med ljubiteljsko kulturo. Na tem področju se dejavnosti izvajajo vse od vzgojno-izobraževalnih zavodov, preko raznih skupin vse do kulturnih društev.

Vso ljudsko duhovno kulturo in običaje, ki so še ohranjeni, predajamo in bi radi predali našim otrokom. Otroci naj spoznavajo madžarske ljudske ples, ljudske pesmi, glasbo in igro, ki so že pozabljeni, seznanijo se naj z ljudskimi glasbami, običaji. Lepo bi bilo obuditi praznike, ki so že pozabljeni. V zadnjih letih se je začel projekt z najmlajšimi v vrtcu, katero nadaljujemo sedaj mi, da bi kasneje lahko nadaljevati in sistematično nadgrajevati z mladimi v osnovni in v srednji šoli. Najmlajši v vrtcih preko igre spoznavajo ples in se učijo pesmi. Skoraj v vsaki dvojezični osnovni šoli imajo madžarske folklorne skupine, na nekaterih celo več – večinoma po starostnih skupinah. Prav tako spoznavajo ljudska glasbila in se učijo igranja na citre. Nedavno smo začeli projekt poučevanja ljudskega petja.

3.2.1 Kulturna društva na narodnostno mešanem območju

Na dvojezičnem območju deluje približno trideset kulturnih društev, ki preko svojih sekcij pokrivajo raznoliko in pestro ponudbo ljubiteljske dejavnosti madžarske narodne skupnosti. Večinoma ta društva skrbijo za kulturno udejstvovanje na vaseh in so pomembni generator za grajenje skupnosti.

Kulturna društva, ki izvajajo za madžarsko narodno skupnost pomembne kulturne dejavnosti:

- KUD Őrség, Hodoš – Hodos,
- KUD Petőfi Sándor, Domonjševci – Domonkosfa,
- KUD Antal Ferenc, Središče – Szerdahely,
- Kulturno-turistično društvo Ady Endre, Prosenjakovci – Pártosfalva,

- KUD Vrtnica, Prosenjakovci – Pártosfalva,
- KUD József Attila, Motvarjevci – Szentlászló,
- KUD Petőfi Sándor, Dobrovník – Dobronak,
- KUD Solzice, Žitkovci – Zsitkóc,
- KUD Hetés, Genterovci – Göntérháza,
- Turistično in kulturno društvo „Močvirski tulipan”, Radmožanci – Radamos,
- Kulturno in turistično društvo „Fehér Jani”, Dolga vas – Hosszúfalu,
- KUD „Lavina”, Lendava – Lendva,
- Društvo madžarskih pedagoških delavcev, Lendava – Lendva,
- KUD Petőfi Sándor Čentiba – Csente,
- KUD Petőfi Sándor Dolina pri Lendavi – Völgyifalu,
- KUD Trimlini – Hármasmalom,
- KUD Horváth József Petišovci – Petesháza,
- KUD Szúnyogh Sándor Dolnji Lakoš – Alsólakos,
- KUD Arany János Gornji Lakoš – Felsőlakos,
- KUD Zarja Gaberje – Gyertyános,
- KUD József Attila Kapca – Kapca,
- KUD Györgya Zale – Pince.

Strateški cilji:

- zagotovitev potrebnih strokovnjakov za že obstoječe dejavnosti in za morebitne nove,
- podpirati kulturna društva pri prijavih na razpise za svoje lastne programe in strokovna pomoč pri izvedbi le teh,
- razpisati oz. objaviti poziv za prijavo lastnih programov in finančna pomoč pri izvedbi le teh,
- nenehno spremljati in spodbujati delovanja društev ter sproti reševati pojavljajoče se težave KUD-ov,
- omogočati udejstvovanje članom društev znotraj svojih skupnosti kakor tudi poiskati nove priložnosti za navezovanje stikov in novih prijateljev,
- pregledati možnosti in spodbujati društva za delovanje na kulturnem področju,
- znotraj spletne strani ZKMN za vsako skupino izdelati podstran, kjer jih predstavimo tako v besedi kot v slikah.

3.2.2 Kulturna društva izven narodnostno mešanega območja

Izven narodnostnega območja deluje kar nekaj kulturnih društev, s katerimi je sodelovanje prav tako pomembno. Njihovim potrebam posvečamo večjo skrb in predvsem večjo pomoč, saj se zavedamo, da je njihovo delovanje še toliko bolj oteženo. Taka društva so izrednega pomena za celotno narodno skupnost.

- KUD Baráti Kör Murska Sobota,
- KUD József Attila Ljubljana.

Strateški cilji:

- zagotovitev potrebnih strokovnjakov za že obstoječe dejavnosti in za morebitne nove,
- podpirati kulturna društva pri prijavah na razpise za svoje lastne programe in strokovna pomoč pri izvedbi le teh,
- razpisati oz. objaviti poziv za prijavo svojih programov in finančna pomoč pri izvedbi le teh,
- nenehno spremljati in spodbujati delovanja društev ter sproti reševati pojavljajoče se težave KUD-ov,
- omogočati udejstvovanje članom društev znotraj svojih skupnosti kakor tudi poiskati nove priložnosti za navezovanje stikov in novih prijateljev,
- posebna pozornost za ohranitev teh najbolj ogroženih društev,
- polaganje posebne pozornosti za omogočitev ohranjanja obstoječih skupin,
- znotraj spletne strani ZKMN za vsako skupino izdelati podstran, kjer jih predstavimo tako v besedi kot v slikah.

3.2.3 Dejavnosti ljudskih pevskih zborov

Dejavnost ljudskih pevskih zborov je mogoče najti skoraj v vsakem Kulturnem društvu posameznega naselja. Vsaj tako je bilo v 90-tih letih, ko je ta ljubiteljska dejavnost lahko rečemo doživela razcvet. In to ne samo doma, temveč v celotnem Karpatskem bazenu. In to ne samo v kvantitativnem smislu, temveč tudi v kvalitativnem. Žal se je število aktivnih delujočih skupin zelo zmanjšalo. Prvobitni problem je predvsem v populaciji udeležencev. Mladi se redko priključijo tovrstnim pevskim zborom.

Kljub temu določena naselja uspejo motivirati mlade, da s vključijo v zборе. Zadnjih nekaj let pospešeno delamo na vzpostavitvi krožkov ljudskih pevskih zborov in že se vidijo določeni rezultati na tem področju in so potencial za prihodnost.

Skupine, ki še dandanes delujejo in se radi udeležijo tako srečanj doma, kakor v Karpatskem bazenu:

- Ljudski pevci Dobronaki Nótázók,
- Ljudski pevski zbor KUD Hodoš,
- Ljudski pevski zbor KUD Domanjševci,
- Ljudski pevski zbor KUD Radmožanci,
- Ljudski pevski zbor KUD Čentiba,
- Ljudski pevski zbor KUD Dolina,
- Ljudski pevski zbor KUD Trimlini,
- Ljudski pevski zbor KUD Kapca,
- Ljudski pevski zbor KUD Gaberje,
- Ljudski pevski zbor KUD Murska Sobota,
- Ljudski pevski zbori na vseh petih osnovnih šolah.

Strateški cilji:

- zagotovitev dobrega učitelja ljudskih pesmi in zagotoviti zadostno število vaj,
- po potrebi zagotovitev še dodatne občasne strokovne pomoči,
- preko razpisov pridobiti še dodatna finančna sredstva za delovanje ljudskih pevskih zborov,
- organizirati na leto vsaj eno večjo prireditev, kjer se lahko srečajo ali celo pomerijo med seboj,
- zagotoviti priložnosti za nastop tako doma kot v celotnem karpatskem bazenu,
- z organiziranjem in spodbujanjem strokovnega delovanja ljudskih pevskih zborov po šolah izuriti prihajajočo generacijo ljudskih pevcev,
- poskus organizacije nove skupine ljudskih pevcev tako v Lendavi kot v Prosenjakovcih in tam, kjer se pojavijo potrebe po temu,
- poučevanje petja ljudskih pesmi vpeljati tudi v vrtce,
- izdelati online vsebine za učenje prekmurskih madžarskih pesmi in venčkov.

3.2.4 Dejavnost veziljskih krožkov

Naj bo dediščina še tako dragocena, če se ne neguje in ne prenaša na poznejše rodove, izgublja svoje bistvo. Iz bogate zakladnice ljudske kulture smo tukaj živeči lahko najbolj ponosni na hetiško ljudsko nošo in vezenine. Sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja se je

pokazala potreba po obuditvi stvarne ljudske umetnosti. Začelo se je v Čentibi, kjer je bil leta 1988 ustanovljen prvi krožek vezenja v Prekmurju. Temu so počasi sledile tudi druga naselja. Najlepši primeri hetiške tekstilne kulture so ročno tkana platna in bogato vezena narodna noša. Od tovrstnih vezenine je najbolj poznano belo vezenje na platnu, na katerem so tako imenovane prostoročne risbe z motivi drevesa življenja, sonca, srca in različnih oblik cvetlic, posebnost hetiškemu vezenju daje tudi tako imenovano luknjičasto vezenje. Treba je poudariti, da so v okolici Lendave poleg okroglih luknjic vezli tudi kvadrataste, kar je obenem dokaz arhaičnosti, saj vezenina sledi strukturi robustnega platna. S temi vezeninami so okraševali naramne rute, spodnja krila, zaročne robce, hlače, bele predpasnike in naramnice platnenih torb. V našem kraju so priljubljene tudi moške srajce in ženske bluže, ki so bile bogato izvezene s tako imenovano tehniko skritega vboda.

Na narodnostno mešanem območju v Prekmurju trenutno uspešno deluje sekcije vezenja znotraj kulturnih društev, in sicer v naslednjih naseljih;

- Čentiba,
- Dobrovnik,
- Domanjševci,
- Gornji Lakoš,
- Genterovci,
- Gaberje,
- Hodoš,
- Kapca,
- Lendava,
- Murska Sobota,
- Prosenjakovci,
- Radmožanci.

Lahko smo ponosni, saj so naše vezilje dediščino hetiških vezenin v zadnjih letih ponesle v svet. Poleg tega se lahko ponosno ponašamo z nazivi mojstrov ljudske obrti, ki so jih pridobile določene osebe. Najbolj pomembno pa je, da ima ta dejavnost pomembno vlogo tudi na področju medkulturnega dialoga, saj njihove članice niso samo Madžarke, temveč tudi mnoge druge, ne glede na narodnostno pripadnost in prebivališče. Trenutno se tudi domače vezilje izobražujejo, da bodo lahko v popolnosti prevzele vodenje teh dejavnosti. Poleg tega se uspešno učijo vezenja tudi na DOŠ Genterovci znotraj interesne dejavnosti.

Strateški cilji:

- zagotovitev dobrega učitelja/mentorja in zagotoviti optimalno število srečanj,
- preko razpisov pridobiti še dodatna finančna sredstva za delovanje vezilj,
- na leto organizirati več priložnosti za razstavo vezenin,
- zagotoviti priložnosti za razstavo tako doma kot v celotnem Karpatskem bazenu,
- z organiziranjem in spodbujanjem strokovnega delovanja vezilj tudi po šolah,
- poskus na novo organizirati nove skupine v Pincah, Dolgi vasi, Dolini in tam, kjer se ponudi potreba,
- izdelati online videe, ki bi prikazovale oz. učile vezenja hetiških vzorcev.

3.2.5 Dejavnost rokodelstev

Imamo kar nekaj rokodelcev, ki delujejo na zelo visoki ravni in imajo najvišje nagrade in nazive, ki jih podeljujejo na Madžarski državni ravni. Od leta 2018 deluje v Dobrovniku tudi Rokodelska hiša, katere cilj je med drugim, da povezuje rokodelce Prekmurja in jih predstavlja tako v Sloveniji kot tudi v celotnem Karpatskem bazenu.

Že vrsto let podpiramo dejavnost lončarstva na vseh dvojezičnih osnovnih šolah in to bomo delali tudi v naprej. Upamo, da bomo kmalu imeli tudi lastnega lončarja, ki bi prenesel to znanje tudi prihodnjim rodovom.

Podpiramo tudi razne tematske dneve na šolah, kjer se predstavljajo rokodelci in učijo te dejavnosti mlade ter jih tudi peljemo na razne predstavitve Prekmurja, kamor nas povabijo širom Karpatskega bazena.

Strateški cilji:

- tako strokovno kot finančno sodelovati z rokodelsko hišo,
- zagnati rokodelske delavnice za starejše v Centru Bánffy,
- nuditi možnost vsem rokodelcem za predstavitev svojih del v tako v Sloveniji kot v Karpatskem bazenu in tudi na domačem Katarininem sejmu,
- narediti video vsebine iz rokodelskih dejavnosti – poučne videe,
- s skupnimi močmi vzpostaviti rokodelsko trgovino v Centru Bánffy,
- podpirati rokodelce pri lastnih izobraževanjih.

3.2.6 Dejavnost citrarjev

Za ohranjanje narodnostne kulture je prav tako izjemnega pomena dejavnost citrarjev. Citre kot glasbilo otroci spoznavajo že v vrtcu in šoli, poleg tega pa se otroci lahko učijo igrati na citre že v osnovnih šolah. Na našem področju deluje več skupin. Imamo pa centralno citrarsko skupino, ki deluje na zelo visoki ravni, in je tako rekoč zgled ostalih citrarskih skupinam. Glede na to, da so že nemalokrat pokazali, da se da igrati na citre tudi drugačno zvrst glasbe, ne samo ljudsko, so mlade na ta način posebej očarali, motivirali za igranje citer.

Citrarske skupine, ki delujejo na našem področju so:

- Centralna citrarska skupina Új Múravidek,
- Citrarji Pünkösdi Rózsa, Dolina,
- Citrarji iz Gaberja,
- Citrarji DOŠ Dobrovnik,
- Citrarji DOŠ Genterovci,
- Citrarji DOŠ 1. Lendava.

Strateški cilji:

- zagotovitev dobrega učitelja/mentorja in zagotoviti optimalno število srečanj,
- preko razpisov pridobiti sredstva za nabavo tako instrumentov kot strun,
- zagotoviti priložnosti za nastop tako doma kot v celotnem Karpatskem bazenu,
- spodbujanjem strokovnega delovanja citrarjev tudi po šolah,
- poskus na novo organizirati skupine v Domanjševcih in tam, kjer se ponudi potreba,
- spodbujati že obstoječe skupine za nadaljnje delovanje in razvoj,
- izdelati online videe, ki bi učile tako začetnike kakor tudi že vešče nove pesmi na citre,
- strmeti k temu, da se osnovnošolski citrarji po končani šoli priključijo k odrasli citrarski skupini, da se zagotovi nadaljnje delovanje skupin.

3.2.7 Dejavnost madžarske folklore

Kar se ljudskega izročila tiče, smo skrajno ponosni na svojo energije polno kulturno dediščino. Z zanosom ohranjamo svoje domače in plese karpatskega bazena. Pridno skrbimo tudi za podmladek. Že skozi vzgojo v vrtcih dajemo najmlajšim na znanje, kako pomembno je skozi igro osvojiti plese in ljudske pesmi. Do neke mere nam tudi uspeva, saj imamo kar nekaj folklornih skupin v osnovnih šolah. Najlažje je mogoče prav z najmlajšimi. Ko otroci pridejo v obdobje odraščanja, pa marsikateri opusti oz. izstopi iz skupine. Zelo spretno in motivirano je

potrebno k njih pristopiti. Pri plesu jih osrečuje in veseli skupno delo in druženje. Zelo se veselijo nastopov, predvsem takrat, ko obiskujejo nove kraje in tkejo nove vezi in prijateljstva. S svojim delom se trudijo ohraniti madžarsko kulturno ustvarjanje in ljudsko izročilo. Trenutno je FS Muravidék v fazi tranzicije, ko mladi srednješolci sestavljajo novo skupino. Trenutno stanje folklornih skupin:

- Osrednja Folklorna skupina Muravidék,
- Odrasla folklorna skupina Motvarjevci,
- Odrasla folklorna skupina Pince,
- Otroška folklorna skupina DOŠ 1. Lendava Apró Lindau,
- Otroška folklorna skupina DOŠ 1. Lendava Kis Lindau,
- Otroška folklorna skupina DOŠ 1. Lendava Lindau,
- Otroška folklorna skupina DOŠ Prosenjakovci Kis Ugrós,
- Otroška folklorna skupina DOŠ Prosenjakovci Ugrós,
- Folklorne skupine prekmurskih dvojezičnih vrtcev.

Strateški cilji:

- zagotovitev dobrega učitelja/mentorja in ugotoviti optimalno dolžino srečanj,
- preko razpisov pridobiti sredstva za potrebnih folklornih kostimov in obutev,
- zagotoviti priložnosti za nastop tako doma kot v celotnem Karpatskem bazenu,
- poskus na novo organizirati senior skupino Muravidék,
- spodbujati že obstoječe skupine za nadaljnje delovanje in razvoj,
- ustvariti povezavo med šolskimi in odraslimi folklornimi skupinami in strmeti k temu, da se vzpostavi naraven prehod med generacijami,
- posebno pozornost nameniti konstantnemu delu z vrtčevskimi otroci,
- izdelati gradivo za poučevanje domačih plesov tako v vrtcih kot osnovnih šolah
- organizacija mednarodnega folklornega festivala tako za mlade kot starejše.

3.3 Dejavnosti za ohranjanje maternega jezika v dvojezičnih vzgojnih-izobraževalnih zavodih

Pod pojmom dejavnosti za ohranjanje maternega jezika se skriva široka paleta razvejanih dejavnosti, ki jih naš zavod organizira v sodelovanju z dvojezičnimi vzgojno –izobraževalnimi zavodi, vrtci, osnovnimi in srednjimi šolami, ter s šolami s prilagojenim programom.

Zavedamo se, da je družina prvotna in ključna pri ohranjanju identitete mladega, vendar ne edina.

Poleg tega, da vrtec, kasneje osnovna in srednja šola igrajo pomembno vlogo, si je del nalog naložil tudi naš zavod. Glede na dejstvo, da so nekatere dejavnosti organizirane že od vsega začetka delovanja zavoda, ugotavljamo, da so programi kvalitetni. Določene dejavnosti smo že opisali pri ljubiteljskih skupinah, saj se ena z drugo tesno povezuje.

3.3.1 Tekmovanja in natečaji

3.3.1.1 Tekmovanje iz znanja madžarskega jezika in književnosti za Petőfyjevo priznanje

Tekmovanje je podobno kot pri slovenskem jeziku tekmovanje za Cankarjevo priznanje in poteka po posebnem pravilniku. Je individualno tekmovanje na šolski in državni ravni. Tekmovanje pomembno pripomore k kritičnemu razmišljanju in branju velike populacije v madžarskem jeziku od 2. razreda osnovne šole vse do konca srednješolskih aktivnosti.

3.3.1.2 Literarni natečaj Sándorja Szúnyogha

V spomin na znanega pomurskega madžarskega pesnika, publicista Sándorja Szúnyogha smo poimenovali ta natečaj, ki ga za dvojezične osnovne šole in za srednjo šolo organiziramo že približno 20 let. Na njem učenci in dijaki pišejo esej na podano aktualno tematiko. S tem vzpodbujamo kreativno pisanje in razmišljanje. Natečaj veliko pripomore k promociji pisanja in ustvarjanja.

3.3.1.3 Tekmovanje iz znanja madžarske zgodovine in geografije

Na takšen način učenci in dijaki poglobljajo svoje znanje o madžarski zgodovini in geografiji. Tekmovanje se organizira za višje razrede osnovnih šol in za srednješolce. Tekmujejo pa v skupinah.

3.3.1.4 Tekmovanje v madžarskem recitiranju

Tudi na tem področju dosegajo učenci in dijaki izjemne rezultate. V vsaj dvokrožnem sistemu se spoznavajo s pesniki iz celotnega Karpatskega bazena in tudi z domačimi pesniki. Boljši tekmovalci vsako leto nastopajo na raznih prireditvah tako znotraj svojih skupnosti kakor tudi širše.

3.3.1.5 Nagradni izleti za najboljše

Tisti, ki so sodelovali na katerih od tekmovanj in dosegli najboljša mesta, se njihov trud poplača tako, da se jih pelje na dvodnevni nagradni izlet. To je na nek način poplačilo za njihovo celoletno delo, predvsem pa kot motivacija za bodoče sodelovanje. Na tej dvodnevni strokovni ekskurziji spoznavajo zgodovinske in splošne kulturne vsebine posameznih delov Madžarske.

Strateški cilji:

- zagotovitev čim bolj zanimivih in poučnih vsebin za določena tekmovanja,
- posodobitev/modernizacija tekmovanja iz madžarske zgodovine oz. geografije,
- ponoven zagon recitatorskega studija in strokovno ter načrtno vodenje bodočih recitatorjev,
- učencem preko nagradnih izletov poleg Madžarske predstaviti tudi druge pokrajine Karpatskega bazena, kjer živijo Madžari,
- za podelitev nagrad Súlyogh Sándor organizirati domačo produkcijo,
- poleg pogovora z avtorjem knjige, ki je bila obravnavana na Petőfijevem tekmovanju organizirati bolj svečano prireditev za podelitev zlatih in srebrnih priznanj,
- strmeti k uspešnemu in produktivnemu sodelovanju z učitelji, ki ogromno pripomorejo k uspešnosti naših tekmovanj.

3.3.2 Tabori

Med prioritetskimi nalogami našega zavoda je skrb za mlado generacijo. Kako jih nagovoriti, pritegniti njihovo pozornost. Drugo pomembo vprašanje je kader, ki dela z mladimi v takih taborih. Preteklih nekaj let je zavodu uspelo strokovno usposobiti skupino mladih, ki so bili nekoč sami udeleženci naših poletnih taborov, sedaj pa so v vlogi vodij teh taborov. Delo z mladimi v poletnih taborih je izrednega pomena. Načrtovanje in organizacija, predvsem pa izvedba enotedenskega tabora zahteva ogromno znanja, energije, volje, predanosti in predvsem izkušenj. Ključno je delo z mladimi, pridobiti njihovo zaupanje. Kljub temu, da v naši sredi zdaj že marsikdo organizira poletne tabore in je ponudba za učence bogata, smo lahko mirni, saj je naš profil čisto drugačen.

3.3.2.1 Összetartozunk tabor

Tabor z prenočiščem za srednješolce z vsega Karpatskega bazena. Tema tabora se vnaprej določi. Zelo pomembna za mlade, saj se srečajo z enako govorečimi, ki živijo v različnih

državah in sistemih. Vse mlade povezuje skupen jezik, kultura in identiteta. Preko tabora mladi vzpostavijo nezdružljive kontakte in ostajajo še naprej v tesnih stikih preko moderne tehnologije.

3.3.2.2 Folklorna tabora

V lastni organizaciji prirejamo v času poletnih počitnic folklorni tabor za mlajše učence osnovnih šol, ki se prireja v Centru Bánffy. Vsako leto je veliko zanimanje tako med aktivnimi folkloristi kakor tudi tistimi, ki bi radi aktivno preživeli poletje za ta tabor. Velja kot skupno poletno druženje z aktivnimi vajami. Poleg tega omogočamo folklornikom višjih razredov osnovne šole, da se udeležijo poletnega folklornega tabora na Madžarskem. To je odlično za ustvaritev novih močnih skupnosti in ti učenci nato v naslednjem letu naprej obiskujejo interesno dejavnost na svojih šolah.

3.3.2.3 Hazárdnak rendületlenül tabor

Tabor s prenočiščem za osnovnošolce in sicer od 3. do 6. razreda. Osnovno poslanstvo tega tabora je, da se otroci spoznavajo z tradicionalnim načinom življenja, z jurto, kot bivalnim prostorom, kjer tudi en teden prebivajo, z madžarsko zgodovino, ljudsko glasbo in plesi, spoznavajo starodavne borilne veščine, orožja....

3.3.2.4 Útra, Kamasz! Tabor

Tabor z prenočiščem za osnovnošolce in sicer od 7. do 9. razreda. Kot tudi sam naslov tabora pove, tabor nagovarja mlade naj gredo na pot. Posebnost tabora je, da je vsako leto na drugi lokaciji, širom po Madžarskem. Pomembna je pot in ne sam cilj. Tabora se udeležujejo poleg pomurskih mladih tudi mladi iz Vojvodine. Tu si naberejo prve izkušnje s spoznavanjem otrok iz drugih madžarskih okolij, ki živijo v zamejstvu.

3.3.2.5 Hagymányörző alkotó tábor

Tabor je namenjen učencem od 1. do 3. razreda. V letu 2020 smo tabor prvič izvedli zaradi covid situacije in se je zelo dobro obnesel ter se je pojavil interes, da se jo izvede še v naslednjih letih. Na njem se učenci seznanjajo z našimi običaji in rokodelskimi dejavnostmi ter izoblikujejo prijateljske vezi.

3.3.2.6 Dnevni tabori v jesenskih in zimskih počitnicah

Zavod je že organiziral tovrstne tabore v Centru Bánffy, ki so bili zelo uspešni. Žal zadnjih nekaj let smo to opustili, vendar bi jih radi spet obudili.

Strateški cilji:

- zagotovitev čim bolj dostopne tabore vsem otroškim populacijam,
- posebej poudarek na kulturni dediščini v vseh taborih, ki jih organiziramo,
- ponovno organizirati tabore v jesenskih in zimskih počitnicah – s poudarkom na ustvarjanju,
- preko taborov nagovoriti in pridobiti potencialne nove člane tako za ljubiteljsko dejavnost, kakor tudi za umetnost in gledališče,
- ponuditi mladini možnost udeležbe v taborih v organizacijah drugih izvajalcev.

3.4 Založniška in izdajateljska dejavnost

Pisana beseda bogati našo kulturo, bogati naš obstoj. Prav zaradi tega ni potrebno vedno znova omenjati, kako pomembna je založniška dejavnost. Izraža intelektualno in ustvarjalno moč madžarske narodne skupnosti. Letno zavod izda od 5 do 6 knjig, ter še periodiki – Muratáj in Naptár (zadnjo skupaj z PMSNS in Népújság). Prva je leposlovna in kulturna periodika, slednja pa je almanah prekmurskih Madžarov. O vsebini letnega založniškega načrta odloča komisija za založništvo Zavoda za kulturo madžarske narodnosti. Letno se razpiše natečaj, kjer se spodbuja leposlovno, kakor tudi raziskovalno delo. V kolikor je možnost se izdajajo knjige tudi v sodelovanju z drugimi založniki.

Strateški cilji:

- iskanje možnosti za promocijo naših knjig v večjih prodajnih verigah na Madžarskem,
- izdelava kataloga izdanih knjig v lastni režiji in distribucija knjig preko spleta,
- določene publikacije, ki so za to primerni, prevesti za širšo slovensko občinstvo in tako predstaviti naše avtorje vsej slovenski javnosti,
- zagnati tudi raziskovalno dejavnost v še ne raziskanih tematikah,
- poskusiti izdati čim več otroških knjig in knjig za mladostnike.

3.5 Gledališka dejavnost

Gledališka dejavnost predstavlja pomemben del ustvarjalnosti v našem kulturnem prostoru. Od prvih začetkov je močno vplivala na identiteto in spodbujala narodno zavest. Vendar je tudi na tem področju značilno določeno nihanje. Vzpon gledališke dejavnosti je naredila skupina Egy&Más Vándorszínház, ki je v desetih letih dvignila dejavnost na polprofesionalni raven. Sicer ta skuina tako ne deluje več, ampak so določeni strastni privrženci in ljubitelji gledališča ostali in osnovali skupino pod drugim imenom, LESZSZ Társulat. Mogoče tudi na njihov zgled, so se ponovno začele ustanavljati gledališke skupine na vaseh, ki so tudi zelo uspešne na svojem področju in skrbijo za popestritev marsikatero prireditve na vaseh.

V našem šolskem predmetniku pa žal gledališču še danes ni dodeljeno samostojno mesto, tako kot je to dodeljeno glasbeni in likovni umetnosti. Prav zaradi tega čutimo večjo potrebo, da motiviramo, spodbujamo in podpiramo šolske gledališke skupine, in skrbimo za njihov razvoj. Pomembno se nam zdi, da od malih navajamo na gledališče.

3.5.1 Osrednja ljubiteljska gledališka skupina LESZSZ Társulat,

Skupina kot taka deluje od leta 2017. Za sabo imajo tri predstave. Žal so morali premiero četrte predstave, ki smo jo načrtovali za mesec september, zaradi danih okoliščin preložiti. Problem v skupini je članstvo. Težko najdemo osebe za nove vloge, saj novega podmladka nismo uspeli priskrbeti. Drugače skupina deluje na način, da vsako leto postavijo na oder celovečerno predstavo. Na nastopih jih nenehno spremlja tonski mojster in lučkar. Za predstavo se za malo več kot mesec dni zaposli režiserja, ki postavi predstavo na oder. Z eno predstavo imajo običajno, na letni ravni 10 nastopov.

Strateški cilji:

- zagotoviti primerne režiserja ter primerno predstavo za skupino,
- pomagati pridobiti nove člane preko promocij v srednji šoli,
- v naslednjih letih na oder postaviti popolnoma lastno produkcijo prekmurskega avtorja,
- nuditi priložnost mladim, ki si ne želijo biti na odru, bi pa radi pomagali tehniki,
- omogočiti zadostno število nastopov, okrepiti nastope v prekmurskih dvojezičnih naseljih.

3.5.2 Vaške gledališke skupine

Gledališka predstava je na vasi že od nekdaj pomemben kulturni dogodek. Sploh če jo pripravijo sami domači. Vzroki vključevanja v gledališke skupine na vasi so različni. Najpogostejši dejavniki so želja po zabavi, zapolnitvi prostega časa, sodelovanje in druženje z ljudmi, sprostitev... Večinoma se odločajo za vsebine, ki so občinstvu blizu, so razumljive, vesele, vzete iz njihovega življenja. Komedija je tudi pri nas najbolj priljubljeno odrsko dogajanje. Ljudje iščejo zabavo, smeh in sprostitev po napornem dnevu. Trenutno so pri nas aktivne sledeče gledališke skupine:

- Gledališka skupina Szödött-Vödött iz Dolnjega Lakoša,
- Gledališka skupina iz Gornjega Lakoša,
- Gledališka skupina iz Dobrovnika.

Strateški cilji:

- podpirati delovanje skupin tako na finančnem kot strokovnem področju,
- težiti k temu, da se tudi v drugih vaseh formulirajo podobne skupine, vsaj so pomembne za vaško skupnost,
- omogočiti gostovanja tako doma kot v tujini.

3.5.3 Šolske gledališke skupine

Zelo pomembno se nam zdi, da se otroci in mladi čim prej aktivno srečajo z gledališčem. Gledališke skupine so pogosto njihov prvi stik z javnim nastopanjem. Gledališke skupine ali krožki otrokom omogočijo dodatno možnost kreativnega razvoja, razvoja čustvene inteligence, dela v skupini. S ponosom lahko rečemo, da smo naredili dobro osnovo, ki jo je v posameznih primerih potrebno le nadgraditi. Trenutno delujoča otroška gledališka skupina:

- Gledališka skupina DOŠ 1. Lendava Kis Oroszlánok.

Strateški cilji:

- zagotoviti strokovno vodstvo in pripomočke za skupine,
- poiskati mentorje in zagnati program gledališča tudi na drugih osnovnih šolah,
- ustanoviti gledališko skupino na srednji šoli, ki bi bila odskočna deska za odrasle skupine,
- z za njih primernimi predstavami tekom leta povečati zanimanje za gledališče med mladimi.

3.5.4 Gledališki abonma

Kultura je gibalno civilizacijskega napredka, ohranjanje kulture in umetnosti pa je bistvenega pomena za ohranjanje in razvoj nacionalne identitete. Gledališka dejavnost in organizacija abonmajev velja za eno od temeljnih poslanstev našega zavoda in poteka od vsega začetka, od takrat, ko so se odprla vrata Gledališke in koncertne dvorane.

Na samem začetku smo madžarski gledališki abonma organizirala skupaj z takratnim Zavodom za kulturo in promocijo Lendava (zdajšnji naziv je Knjižnica - Kulturni center Lendava), od leta 2010/2011 pa jih naš zavod organizira samostojno. Ponudba abonmajev je bila kvalitetna, abonma je vseboval različne zvrsti. Ljudje so imeli možnost videti predstave od največjih osrednjih madžarskih gledališč. To je bila tudi posebnost naših abonmajev. Imeti možnost videti predstave, ki jih imajo možnost le v velemestu, v Budimpešti.

Abonmajsko ponudbo smo zasnovali po načelih slogovne raznovrstnosti, tematske zaokroženosti in predvsem z zagotavljanjem visokih umetniških standardov. Sestava gledalcev se je z leti spreminjala in tudi možnosti pridobitve visoko kvalificiranih gledališč. Na žalost se je večina velikih gledališč odločila, da več ne nastopajo izven svojih ustanov. Ne glede na to poskušamo vsako leto sestaviti kvalitetno in vsečno izbiro gledaliških predstav.

Strateški cilji:

- posodobiti ponudbo abonmajskih predstav in težiti k temu, da pridobimo čim bolj kvalitetne predstave,
- poleg želje gledalcev težiti k temu, da dobijo tudi drugačne zvrsti predstav (npr. drama, tragikomedija, itd.),
- povečati število abonmantov,
- ponovno se povezati z večjimi gledališči in jih poskusiti pripeljati tudi v Lendavo,
- vsake toliko časa pripeljati zares odmevno predstavo, ki potencialno privablja množice.

3.6 Mednarodni projekti in projekti v Sloveniji

ZKMN je v nenehnih stikih z mnogimi institucijami tako v Karpatskem bazenu, kot na Madžarskem in v Sloveniji. V Sloveniji sodelujemo z Balassijevim inštitutom v Ljubljani, kjer s skupnimi močmi organiziramo tako predstavitve naših pisateljev in pesnikov, kot predstavitve ostalih kulturnih dejavnosti. Razen tega smo navezali stike tudi z italijansko narodno skupnostjo na Primorskem, kjer smo že izvedli tudi skupni projekt, ki bi ga radi prenesli tudi v naslednje obdobje. Tesneje sodelujemo tudi z institucijami na Madžarskem znotraj priložnostnih

projektov, kot so Hagymányok Háza, Magyarország Háza, Nemzeti Művelődési Intézet, Trianon Múzeum Alapítvány, Határon Túli Magyarorsáért Alapítvány, Gencsapáti Hagymányórzó Egyesület, itd. Preko teh projektov smo lahko predstavili prekmurske madžarske vrednote na več lokacijah na Madžarskem, smo lahko videli nemalo vrhunskih ljudskih glasbenikov, pevcev na naših odrih in sodelujemo tudi na znanstvenoraziskovalnih področjih. V Karpatskem bazenu imamo združenje madžarskih zavodov, preko katerega izvajamo projekte, kot so: festival mladih, ki je vsako leto na drugi lokaciji, mednarodno online tekmovanje za višje razrede osnovne šole v poznavanju lastnih vrednot in pripovedi, literarne in umetniške karavane, preko katerih gostujejo umetniki tako pri nas kot naši v celotnem karpatskem bazenu. Vsa zgoraj našete povezave so velikega pomena za prepoznavnost prekmurskih Madžarov tako doma kot v tujini.

Strateški cilji:

- poglobiti skupne vezi in iskati nove priložnosti za povezovanje,
- preko teh povezav okrepiti kulturno udejstvovanje naših ljudi,
- iskati priložnosti tudi za kakšne večje skupne projekte/izzive,
- tesnejše sodelovanje s slovenskimi kulturnimi deležniki,
- tesnejše sodelovanje z italijansko narodno skupnostjo na Primorskem,
- omogočiti povezavo tudi kulturnim društvom med seboj.

3.7 Organiziranje prireditev

ZKMN je organizator ali soorganizator številnih dogodkov in prireditev, med katerimi so tudi največje in najbolj odmevne prireditve. V letnem koledarju si prireditve sledijo druga za drugo, tako, da je potrebno hkrati načrtovati, organizirati in izvajati prireditve, poleg tega pa poskrbeti za ustrezno kontrolo in zagotavljanje kakovosti. Prireditve se izvajajo na visoki stopnji zahtevnosti, poskrbljeno je za odlično organizacijo in izvedbo.

Nekaj pomembnejših prireditev:

- Spominski dan Sándorja Szúnyogha,
- Dan madžarske kulture,
- Spominski dnevi na marčno revolucijo leta 1948,
- Spomladansko srečanje dvojezičnih vrtcev,
- »Összetartozás napja«,
- Prekmurski galop,

- Mednarodni folklorni festival,
- Madžarski Ethno večeri,
- Bánffy Nights – koncerti madžarskih jazz, blues, ethno skupin,
- Dan sv. Štefana in ustanovitve Madžarske države,
- Srečanje ljudskih glasbenih skupin; „Horváth Károly népzenei találkozó”,
- Dan spomina na mučenike iz Arada,
- Spominski dan na revolucijo leta 1956,
- Dan madžarskega jezika,
- Gledališke in koncertne prireditve,
- Prireditve po naseljih.

Strateški cilji:

- priprava in izvedba kakovostnih in prepoznavnih programov,
- izvajanje dogodkov »višje kakovosti« v lastni organizaciji po načelu »manj je več« oz. raje manj bolj kakovostnih dogodkov namesto več dogodkov srednje kakovosti,
- oblikovati in izvajati programov za različne ciljne skupine,
- sodelovati z drugimi sorodnimi inštitucijami v ožji in širši regiji, kakor tudi v mednarodnem prostoru,
- ohranjati in pridobivati nove redne publike iz mlajših generacij,
- pomagati organizacijsko vsem društvom in narodnostnim institucijam.

3.8 Digitalizacija

Pri digitalizaciji smo v precejšnjem zaostanku, čeprav smo v letu 2020 veliko postorili na tem področju in želimo še mnogo več. V prvi vrsti je pomembno, da imamo sodobno in pregledno spletno stran, ki je že sama po sebi ena velika baza podatkov in potencialno omogoča, da jo lahko širimo v nedogled. Pomembno je vzpostaviti baze podatkov po določenih dejavnostih, kjer se lahko vsi informirajo o preteklosti in sedanjosti prekmurskih Madžarov.

Strateški cilji:

- priprava pregledne spletne strani in nenehno osveževanje le te,
- izdelovanje videoposnetkov iz določenih področij in objava le teh,
- sistemsko razvrščanje in izdelava baze podatkov,
- nabavljanje potrebne opreme za izvedbo digitalizacij.

3.9 Izvedba projekta »Szülőföldön magyarul«

Projekt »Szülőföldön magyarul« se izvaja v našem zavodu že skoraj dvajset let. Gre se za razpis, kjer lahko učenci, ki se učijo madžarščino kot materin jezik pridobijo sredstva iz Madžarske. Projekt se financira iz posebnega razpisa in je potrebna obdelava podatkov za skoraj 400 otrok.

Strateški cilji:

- zagotoviti primeren kader za izvedbo projekta,
- zagotoviti potrebne pripomočke za čim enostavnejšo izvedbo.

3.10 Center Bánffy

Center, ki deluje v okviru Zavoda za kulturo madžarske narodnosti, je svoje ime dobilo po znani dolnjelendavski aristokratski družini, ki je bila ena najznačilnejših rodbin Madžarske v 17. stoletju, in je bila nepogrešljiv mecen in spodbujevalec kulture kraja.

Gre za center, ki se je v teh letih zarisal kot eden najpomembnejših središč madžarske kulture, če ne kot edino, ki prispeva k ohranjanju madžarske kulture v Lendavi in to v mestu, kjer znajo ljudje različnih skupnosti delovati in živeti v sožitju. V prvi vrsti preko svoje knjižarne, kavarne, galerije in navsezadnje s svojimi prepoznavnimi programi. Kljub povečanju obiskov turistov opazamo, da beležimo upad kupne moči v knjigarni in kavarni, čeprav imata knjigarna za nas, madžarsko skupnost, višjo, moralno vrednoto. Povečal se je interes vodenja madžarskih skupin, katerim nudimo vpogled v vsakdan prekmurskih Madžarov.

Da bi lahko center ponovno zaživel v vsej svoji moči, bi bilo potrebno v njo umestiti določene nove vsebine. Za to pa so seveda potrebna dodatna sredstva in seveda širša podpora lokalnih institucij in ustanovitelja. Že sedaj pa v njej sprejemamo in predstavljamo zgodovino prekmurskih Madžarov skupinam, ki prihajajo k nam na obiske in se zanimajo za našo preteklost, sedanjost in prihodnost.

Strateški cilji:

- nadaljnje zagotavljanje interesov in potreb prekmurskih madžarskih bralcev,
- še tesnejše sodelovanje z zavodi pri nabavi knjig v madžarskem jeziku za njihove potrebe,
- nadaljevanje prenove zgradbe in popolna prenova terase ter instalacija nadstreška,

- preoblikovanje kavarne in knjigarne s skupnimi močmi prvotno za nove potencialne goste, turiste, ki potrebujejo nove vsebine, kot je rokodelska prodajalna, rokodelske delavnice, turistične informacije, vinoteka,
- izvedba Etničnih popoldnevov na terasi z kulinarčno ponudbo,
- izvedba koncertov Bánffy Nights,
- izvedba rokodelskih dejavnosti tekom leta za navajanje ljudi, da tudi izven dejavnosti prihajajo v naše prostore,
- izvajanje galerijske dejavnosti,
- izvajanje literarne dejavnosti
- izvajanje turističnih dejavnosti.

4 Investicijska-vzdrževalna dejavnost

Sedež zavoda se nahaja v prečudoviti stavbi, na glavni ulici Lendave, v Centru Bánffy. Sprednji del centra, kjer se nahaja knjigarna in kavarna ter galerija je bila obnovljena in predana v uporabo leta 2004. Pri obnovi so upoštevali vsa priporočila spomeniškega varstva. V letu 2010 se je na novo sezidal, na podlagi starega stanja, prizidek s teraso. Na žalost so bila dela zelo slabo izvedena in leta so naredila svoje, ki smo jih v preteklosti poskušali z ustanoviteljem izkoreniniti.

V zadnji polovici leta 2018 in v začetku leta 2019 smo z sredstvi iz Ministerstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ter s finančnimi sredstvi iz Madžarske delno obnovili zunanjo fasado, notranjost galerije, lesene dele na terasi, bazen nad slačilnico in sanitarijami, in smo prepleskali kavarno in knjigarno, ter osvežili pod. Na žalost tekom te obnove nismo uspeli izkoreniniti problem vlažnih sten. To nas še čaka v prihodnosti.

Potrebno bo tudi v prihodnosti vlagati v elektroinštalacije, saj ti ne delujejo pravilno že od prvega dne vselitve in slabo se je načrtovalo že za potrebe pisarn glede teh zadev. Postopoma smo primorani posodabljati tudi tehnološke kapacitete, vsaj večino računalnikov in tudi sam server je že precej dotrajan. Do konca tega leta upamo, da bomo delno rešili to težavo.

Strateški cilji:

- v sodelovanju z ustanoviteljem pridobiti sredstva za obnovo vsaj spodnjega dela poslopja,
- urediti prostore za potrebe arhiva ZKMN s pomočjo ustanovitelja,
- obnovitev terase in izgradnja nadstreška nad odrom,

- popolna obnova vhoda v Center Banffy,
- sanacija kletnih prostorov in odprava namakanja sten,
- postopna nabava novih računalnikov, ozvočitev, ipd.

5 Zaključek

Strateške cilje smo postavili tako pri specifičnih dejavnostih kot tudi na širšem področju. Določeni cilji se prekrivajo, toda težijo k dosegi le teh. Za doseganje teh ciljev je potrebno sodelovanje na vseh področjih in načrtno, skupinsko delo na celotnem dvojezičnem področju.

V kolikšni meri bo mogoče zastavljene cilje tudi realizirati, bo odvisno od marsikaterega dejavnika in tudi od materialnih pogojev v prihodnosti.

Pogoj za dobro opravljeno delo je polna predanost, kreativnost in ustvarjalnost vseh zaposlenih ter tudi zunanjih sodelavcev. K temu smo težili vseskozi in k temu bomo težili tudi za naprej. Verjamemo v skupno moč in željo po ohranjanju, ustvarjanju in predajanju kulturnih vrednot.

V Lendavi, 24. 11. 2020

Mihael Šooš

Direktor ZKMN-MNMI Lendava